

EMP finantsmehhanism 2009-2014

Programm nr EE04
“ Riskilapsed ja -noored ”

PROGRAMMIAUDIT

Rakendusüksus: Eesti Noorsootöö Keskus
Programmioperaator: Haridus- ja Teadusministeerium
koostöös Sotsiaalministeeriumi ja
Justiitsministeeriumiga
Lõpparuanne nr II-189/2018

18.09.2018

RAHANDUSMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants
Norway grants

Auditi lõpparuanne edastatakse:

Hr Edgar Schlümmer, Eesti Noorsootöö Keskus

Pr Mailis Reps, Haridus- ja Teadusministeerium

Pr Kaia Iva, Sotsiaalministeerium

Hr Urmas Reinsalu, Justiitsministeerium

Hr Martin Karro, Riigi Tugiteenuste Keskus

Pr Karin Viikmaa, Riigi Tugiteenuste Keskus

AUDITI TULEMUS

Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsmehhanismist finantseeritud programm EE04 „Riskilapsed ja -noored“ (edaspidi programm EE04) kaasati Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna (edaspidi RM FKO) auditeerimise 2018. a tööplaani tulenevalt programmi auditeerimise strateegiast.

Auditi eesmärk oli analüüsida ja hinnata:

- 1) programmi raames toetatud projektide tegevuste ja abikõlblike kulude vastavust finantsmehhanismi rakendusmäärusele, Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidele ja projektide elluviimislepingutes toodud nõuetele;
- 2) abikõlblike kulude ning toetuse saajate raamatupidamisaruannete ja raamatupidamise algdokumentide vastavust;
- 3) toetuse maksmist õigeaegselt ja ettenähtud mahus.

Auditi tulemus:

Auditi tulemusel jõudsid audiitorid järeldusele, et programmi EE04 „Riskilapsed ja -noored“ rakendamine on toimunud olulises osas¹ vastavuses kehtivate õigusaktidega. Puuduseid esines riigihangete läbiviimisel, sh konkurentsi piiramise ning läbipaistvuse ja kontrollitavusega.

Märke struktuuritoetuse regisris²: märkustega, olulised tähelepanekud.

TÄHELEPANEK 1 – Toetuse saaja Sotsiaalministeerium ei ole projekti nr 5.2.0902.13-0002³ elluviimisel taganud riigihanke läbipaistvust ja kontrollitavust (Oluline)

¹ Auditi töörühm on teostanud auditi toimingud asjatundlikult ja nõutava ametialase hoolsusega. Auditi tulemusena antakse auditeeritud objekti kohta **põhjendatud kindlustunne**, võttes arvesse võimalikku auditi riski, et isegi suhteliselt olulised ebatapsused võivad jääda avastamata.

² **Olulised tähelepanekud** on leiud, mis omavad või võivad omada finantsmõju (st mitteabikõlblikud kulud). **Väheolulised tähelepanekud** on leiud, mis ei oma finantsmõju, kuid mille lahendamine aitab toetuse saajal vähendada riske projekti edukal elluviimisel.

³ Riskilaste ja -noorte tugisüsteemi väljaarendamine

TÄHELEPANEK 2 – Toetuse saaja Tartu Linnavalitsus on projekti nr 5.2.0905.14-0022⁴ elluviimisel riigihanke nr 160975 korraldamiseks koostanud tehnilise kirjelduse, mis piirab põhjendamatult konkurentsi, luues mõnedele toodetele eeliseid teiste ees. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu kokku 9438 eurot (Oluline)

TÄHELEPANEK 3 – Toetuse saajad Sotsiaalministeerium ja Tartu Linnavalitsus ei ole projektide nr 5.2.0902.13-0002⁵ ja 5.2.0905.14-0022⁶ elluviimisel teostanud hankemenetlustes pakkujate maksuvõlgade puudumise kontrolli (Väheoluline)

Täname Eesti Noorsootöö Keskust auditi läbiviimise ajal osutatud kaasabi, vastutulelikkuse ja koostöö eest.

---

⁴ Tõenduspõhine uus lähenemine – uus koolikultuur Eestis (TULUKE)

⁵ Riskilaste ja -noorte tugisüsteemi väljaarendamine

⁶ Tõenduspõhine uus lähenemine – uus koolikultuur Eestis (TULUKE)

ÜLEVAADE AUDITI LÄBIVIIMISEST

<p>Programmi õigusraamistik</p>	<p>Programmi EE04 rakendamist reguleerivad järgmised õigusaktid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euroopa Liidu, Islandi, Liechtensteini Vürstiriigi ja Norra Kuningriigi vahel 09.11.2010. a sõlmitud leping EMP finantsmehhanismi kohta aastateks 2009-2014; - EMP Finantsmehhanismi Komitee poolt 13.01.2011. a vastu võetud „Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi 2009-2014 rakendusmäärus“; - Eesti Vabariigi ja Islandi Vabariigi, Liechtensteini Vürstiriigi, Norra Kuningriigi 10.06.2011. a sõlmitud Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi rakendamist aastatel 2009-2014 käsitlev vastastikuse mõistmise memorandum (edaspidi memorandum); - Eesti Vabariigi Rahandusministeeriumi ja Finantsmehhanismi Komitee vahel 25.02.2012. a sõlmitud programmi „Riskilapsed ja -noored“ programmileping ja lisad; - Vabariigi Valitsuse 23.05.2013. a määrus nr 78 „Aastatel 2009-2014 Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismist ja Norra finantsmehhanismist vahendite taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord“, jõustunud 01.06.2013. a; - Haridus- ja teadusministri 14.04.2014. a määrus nr 10 „Aastatel 2009-2014 Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismist toetatava programmi „Riskilapsed ja -noored“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord“; - Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi „Riskilapsed ja -noored“ juhend projekti elluviijale.
<p>Auditi läbiviija</p>	<p>Tulenevalt EMP finantsmehhanismi 2009-2014 (edaspidi EMP) rakendusmääruse artiklist 4.6 lg 1 on auditeerival asutusel (edaspidi AA) kohustus tagada EMP auditite läbiviimine, seejuures tuleb iga EMP-st finantseeritud programmi puhul viia läbi vähemalt üks audit ja veenduda programmi juhtimis- ja kontrollisüsteemide (edaspidi JKS) tõhusas toimimises.</p> <p>AA ülesannete täitmise eest on memorandumis lisa A järgi vastutav Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond.</p> <p>Auditi toimingud viis läbi Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna II auditi talituse juhtivaudiitor Veronika Soom (auditi juht), auditi eest vastutav isik oli II auditi talituse juhataja Kadi Peets.</p>
<p>Programmi asutused</p>	<p>Memorandumis lisa B järgi on programmi EE04 programmioperaatoriks (PO) nimetatud Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga.</p> <p>Programmi elluviimise lepingu alusel on programmi rakendusüksuseks Eesti Noorsootöö Keskus.</p>
<p>Auditi toimingute läbiviimise aeg</p>	<p>26.03.2018 – 18.09.2018. a</p>

Auditi ulatus	<p>AA-I on kohustus auditeerida toetuse andmise ja kasutamisega seotud subjektide JKS-ide tõhusust. Hinnangu andmiseks programmi EE04 rakendamise korrektsusele lähtus AA järgmistest rakendusmääruse artiklis 4.1 sätestatud JKS üldpõhimõtetest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kulude õigsuse ja korrektsuse tagamise protseduurid; - töökindlad elektroonilised arvestus-, järelevalve- ja finantsaruandluse süsteemid; - süsteemid ja protseduurid tagamaks piisav kontrolljälg; - normide rikkumisest teavitamine ja nõuetele mittevastava toetuse tagasinõudmise aruandluse ja järelevalve protseduurid.
Auditeerimise standardid	<p>Programmiaudit on läbi viidud vastavuses rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse (IIA) standarditega.</p>
Piirangud	<p>Auditi aruanne on koostatud sõltumatuse ja objektiivsuse põhimõtetest lähtudes.</p> <p>Vabariigi Valitsuse 23. mai 2013. a määruse nr 78 § 9 lõike 3 järgi peab PO võimaldama auditi tegemist ning osutama selleks igakülgset abi. Sama määruse § 9 lg 2 alusel sätestab PO projekti elluvijaga sõlmitavas lepingus või õigusaktis projekti elluvijaga ja muu toetust saava isiku kohustuse osutada järelevalve, auditi või hindamise tegijale igakülgset abi ning tagada ligipääs välistoetuse kasutamisega seotud ruumidele ja territooriumile. Eelnevast tulenevalt järeldavad audiitorid, et kõik auditi käigus esitatud andmed ning muu suuline ja kirjalik teave kajastavad PO ja programmi elluvijaga JKS-i korrektselt ja tegelikkusele vastavalt ning on piisavad auditi eesmärgis toodud hinnangu andmiseks. Täiendava, audiitoritele mitte esitatud / mitteteadaoleva informatsiooni korral oleksid audiitorite järeldused võinud olla teistsugused.</p>

AUDITEERITUD KULUD

Programmi kogueelarve	<p>EMP finantsmehhanismi rakendamist aastatel 2009-2014 käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumil alusel on programmile EE04 ette nähtud EMP doonorite poolt toetus mahus 6 505 000 eurot.</p> <p>EMP Finantsmehhanismi Komitee ja Eesti Vabariigi Rahandusministeeriumi vahel 25.02.2012. a sõlmitud programmi lepingu lisa alusel nähti ette programmi abikõlblike kulude kogumahuks 7 652 941 eurot, millest toetus moodustab 6 505 000 eurot ehk 85% (vt eelarve täpsem jaotus alljärgnevas tabelis) ja riiklik kaasfinantseering 1 147 941 eurot ehk 15%.</p>
Abikõlblikkuse periood	<p>Programmi tegevuste ja kulude abikõlblikkuse perioodiks oli 07.11.2012 - 30.04.2017. a.</p> <p>Programmi ettevalmistamiseks tehtud kulude abikõlblikkuse perioodiks oli 11.06.2011 - 06.11.2012. a.</p>

Kululiigiti jagunes programmi eelarve järgmiselt:

Programmi EE04 kululiik	Programmi leping – planeeritud abikõlblikud kulud (toetus + riiklik kaasfinantseering) (€)
Programmi juhtimiskulud	544 588
Efektiivsete ja tõhusate meetmete rakendamine riskigrupi lastele ja noortele	6 170 711
Alaealiste õigusrikkujate õiguste kaitsmiseks ja ühiskonda taasintegreerimiseks vajalike sekkumismeetmete väljatöötamine ja rakendamine	814 650
Kahepoolsete suhete arendamise fond	114 794
Täiendavate tegevuste kulud	2090
Programmi ettevalmistamiskulud	6108
Kokku	7 652 941

AA auditeeritud kulude valim

Tulenevalt „Riskilapsed ja -noored“ programmi mahust ja kulude ühetaolisusest otsustas AA viia läbi kogu programmi hõlmava programmiauditi, moodustades auditi läbiviimiseks üldkogumi kõigist nimetatud programmiga seotud kuluridadest ja võttes sellest valimi. Läbi erinevatest projektidest tehtud kulude abikõlblikkuse testimise, saab AA anda hinnangu kõikidele programmist väljamakstud kuludele ning PO juhtimis- ja kontrollisüsteemidele tervikuna, kuna kontrolliprotseduurid on kõikidele programmist tehtud kuludele samad.

Ülevaate saamiseks programmi EE04 „Riskilapsed ja- noored“ kõikidest kuludest võeti SFCS väljavõte seisuga 20.03.2018. a. SFCS väljavõte sisaldas 10 943 programmiga seotud kulurida abikõlblike kulude kogumaksumuses 8 789 883,79 eurot, mis moodustas auditeeritud kulude üldkogumi. Kulude analüüsimise tulemusena pidas audiitor lähtuvalt professionaalsest hinnangust otstarbekaks kasutada valimi moodustamiseks riskipõhist valimit. Selleks järjestati kuluread rahalise mahu järgi ning kaasati auditisse 30 suurima maksumusega kulurida, mille kogumaksumus oli 1 102 126,59 eurot. Lisaks kaasati auditisse 15 kulurida, mis valiti välja statistilise juhuvalimi meetodiga IDEA tarkvara abil kogusummas 14 004,84 eurot.

Kokku moodustati valim 45-st programmi kulureast kogumahuga 1 116 131,43 eurot, mis moodustab üldkogumist rahaliselt 12,7%. Projektide koguarv programmis on 32, millest valimisse on kaasatud 11 projekti, so 34,4% üldkogumist. Ühikute arvust katab valim 0,41%.

LÄBIVIIDUD AUDITI TOIMINGUD

<p>Hinnangu andmine programmi kulude ja tegevuste kulude õiguspärasusele</p>	<p>AA hindas valimi alusel programmi EE04 eelarvest finantseeritud projektide tegevusi ja kulude õiguspärasust, raamatupidamises kajastamise asjakohasust, sh programmi kulude eristamist, ning maksete tegemise õigeaegsust. Hindamise aluseks oli Eesti Noorsootöö Keskuselt saadud tõendusmaterjal EE04 programmist finantseeritud toetust saanud projektide kohta.</p> <p>Läbiviidud toimingute tulemusena asus AA seisukohale, et programmi eelarvest tehtud kulud on olulises osas vastavuses EMP finantsmehhanismi rakendusmääruse, Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktide ning projektide elluviimislepingus toodud nõuetega. Puuduseid esines riigihangete läbiviimisel, sh konkurentsi piiramise ning läbipaistvuse ja kontrollitavusega.</p>
<p>Läbiviidud toimingute tulemusena tehtud järeldused</p>	<p>AA asub seisukohale, et programmi EE04 toetust on kasutatud olulises osas otstarbekalt ja sihipäraselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vastavalt programmi eesmärkidele ja rakendamise tingimustele, - projektide tegevused ja kulud on abikõlblikud, kooskõlas Norra/EMP rakendusmäärusega, Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidega ja projektide elluviimislepingutes toodud nõuetega; - auditeeritud kulud vastavad struktuuritoetuse saaja/partneri raamatupidamise andmetele; - toetuse väljamaksmine on toimunud õigeaegselt ja ettenähtud mahus, omafinantseering on tagatud; - hanked on läbi viidud olulises osas vastavalt kehtivatele õigusaktidele, toetuse kasutamisest teavitamisel ning avalikustamisel on järginud olulises osas kehtivaid õigusakte.

TÄHELEPANEKUD

TÄHELEPANEK 1 – Toetuse saaja Sotsiaalministeerium ei ole projekti nr 5.2.0902.13-0002⁷ elluviimisel taganud riigihanke läbipaistvust ja kontrollitavust (Oluline)

Riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 3 lõike 2 järgi peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. RHS § 39 lg 6 alusel teeb hankija pakkuja või taotleja **kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise kohta põhjendatud kirjaliku otsuse**. Sama seaduse § 47 lõike 1 järgi teeb hankija **põhjendatud kirjaliku otsuse pakkumuste vastavaks tunnistamise või tagasilükkamise kohta** ning § 50 lõigete 2 või 3 alusel **tunnistab hankija põhjendatud kirjaliku otsusega edukaks** pakkumuse hindamise kriteeriumide kohaselt kõige soodsama pakkumuse või kõige madalama hinnaga pakkumuse.

Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti korraldatud väljakuulutamiseta läbirääkimistega riigihankes nr 154996 „Käitumisprobleemidega lastele mõeldud tõenduspõhise programmi koolitused” osales üks pakkuja Stichting Jeugendinterventies, kellega on sõlmitud hankelepingud⁸. Hankedokumentide kontrollimisel selgus, et hankemenetluse läbiviimisest puudub kontrolljälg, hankija ei ole teostanud kvalifitseerimisnõuetele vastavuse kontrolli ning puuduvad pakkuja kvalifitseerimise, vastavaks ja edukaks tunnistamise otsused. Auditi toimingute käigus selgus, et Stichting Jeugendinterventies'i osas on teostamata maksuvõlgade puudumise kontroll hankemenetluse algamise päeva seisuga ja hankija poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Stichting Jeugendinterventies on esitanud kinnituskirja, milles mh kinnitab maksuvõlgade puudumist, kuid kvalifitseerimistingimustes sätestatud nõuet esitada oma asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõend riigihangete seaduse § 38 lõike 1 punktis 4 nimetatud asjaolude puudumise kohta hankemenetluse käigus esitatud ei ole.

Auditeeritava selgitused: „Kõnealuse riigihanke puhul korraldati hankemenetlus riigihangete seadusest tuleneva aluse esinemise tõttu väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlusena, kusjuures ettepanek pakkumuse esitamiseks tehti ainuõigusega seotud põhjustel vaid ühele (ainsale olemasolevale) pakkujale konkreetse (olemasoleva ja eelnevalt väljatöötatud) koolitusprogrammi tellimiseks. Arvestades nimetatud asjaolusid - vaid üks võimalik pakkuja ja kindel eelnevalt üheselt defineeritud hankelepingu objekt - puudus hankijal vajadus kehtestada avatud hankemenetlusele tavapäraseid nõudeid pakkumusele või hindamiskriteeriumeid. Pakkumusele esitatavaks nõudeks oli konkreetne koolitusprogramm ja hindamiskriteeriumiks hind - ainus võimalik pakkuja pakkus soovitud koolitusprogrammi, mitte mingit muud kolmandat, ja esitas hinna, mida ühe pakkujaga hankemenetlusel ei ole millegagi võrrelda. Fakt, et pooled on läbirääkimiste tulemusena sõlminud hankelepingu, näitab, et hankemenetluse tulemusena jõuti läbirääkimiste käigus hankelepingu tingimuste osas kokkuleppele”.

Kuigi audiitorite hinnangul oli väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liik põhjendatud ning eelpool nimetatud otsuste koostamata jätmise ei põhjustanud hankemenetluse protsessis olulist riski, kuna ühe pakkujaga hankemenetluses puudub teiste pakkujate teavitamise kohustus § 54 lõikes 1 nimetatud otsustest, ei vabasta väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liik ning ühe pakkuja osalemine hankemenetluses riigihangete seaduses sätestatud kontrollitoimingute tegemisest pakkuja kvalifitseerimise osas ja seaduses sätestatud nõuete täitmisest otsuste koostamise kohta.

Risk toetuse saajale:

---

⁷ Riskilaste ja –noorte tugisüsteemi väljaarendamine

⁸ Tõsiste käitumisprobleemidega lastele ning nende peredele suunatud tõenduspõhiste programmide võrdleva uuringu järgi valiti Eestile sobivaimaks programmiks „Mitmedimensionaalne pereteraapia” (MDFT), mille litsents kuulub Youth Interventions Foundation'ile.

Kui toetuse saaja ei järgi EMP finantsmehhanismi 2009-2014 rakendusmäärusega talle pandud kohustusi ning riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid, eksisteerib risk, et toetuse saaja peab sellest tuleneva mitteabikõlbliku kulu osas saadud toetuse tagasi maksma.

Soovitus toetuse saajale:

Soovitame toetuse saajal edaspidi tagada riigihangete läbipaistvus ja kontrollitavus, järgida seaduses sätestatud nõudeid hankemenetluse kontrollitoimingute läbiviimise kohta ning koostada kõik seadusega ettenähtud otsused.

Toetuse saaja kommentaar:

Justiitsministeerium tänab võimaluse eest auditi lõpparuande tähelepanekuid kommenteerida. Jääme enda varasemate selgituste juurde ning oleme seisukohal, et hankemenetluse läbiviimisel on järgitud riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid ning on tagatud riigihanke läbipaistvus ja kontrollitavus. Riigihange viidi läbi vastavalt reeglitele, mis on kehtestatud väljakuulutamisetähtaegade läbiviimise korras, mida kohaldati koosmõjus RHS § 19, kuivõrd riigihanke objektiks olev teenus kuulus RHS kohaselt lihtsustatud korras tellitavate teenuste hulka. Sooviksime täiendavalt selgitada, et väljakuulutamisetähtaegade läbiviimise korras on tegemist erandliku menetlusliigiga ning arvestades asjaolusid, et riigihankes peeti läbiviimise ühe pakkujaga (ainuõigusega seotud põhjustel), ei ole rakendatavad nõuded samaväärsed kui tavapärase hankemenetluse puhul ja seadus on ette näinud oluliselt paindlikuma regulatsiooni hanke läbiviimiseks. Lihtsustatud korras tellitavate teenuste puhul on menetlusreeglid hankija jaoks veelgi vähem reguleeritud – RHS § 19 lg 3 kohaselt tuleb selliste teenuste tellimisel järgida üksnes riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, koos lepingu sõlmimise soovist teavitamisega ja järgides hankelepingule kehtestatud vorminõudeid. Läbi viidud hankemenetluse võimalikud ebakõlad RHSiga võisidki tuleneda asjaolust, et hankeobjektist tulenevalt oli tegemist lihtsustatud korras tellitava teenusega, kuid seoses ainuõigusega tellitava teenuse osas sai teenust pakkuda vaid üks pakkuja ehk esines väljakuulutamise läbiviimise korras hankemenetluse kohaldamise alus.

Oluline on arvestada ka asjaolu, et põhjendamise kohustus on sätestatud hankijale eelkõige eesmärgil, et hankemenetluses osaleja, kelle pakkumus jäeti kvalifitseerimata või vastavaks tunnistamata, saab hinnata, kas haldusorgani kaalutlused otsuse vastu võtmisel võivad riivata pakkuja õigusi. Käesoleval juhul oli tegemist aga ühe pakkujaga hankemenetlusega ning seetõttu tuli hankijal eelkõige kontrollida, kas pakkuja pakkumus vastab esitatud nõuetele. Kuigi riigihanke menetlus ei ole haldusmenetlus, kohalduvad kohtupraktika kohaselt ka siin haldusmenetluse põhimõtted. HMS § 56 lg 4 kohaselt ei pea haldusakti andmise faktilist alust põhjenduses näitama, kui haldusakti adressaadi taotlus rahuldati ja kolmanda isiku õigusi ega vabadusi ei piirata. Seega, kohaldades HMSi põhimõtteid riigihankemenetluse läbiviimisel, ei ole positiivse (taotluse/ pakkumuse esitaja suhtes) ja kolmandate isikute õigusi mittepiirava ega -rikkuva otsustuse vormistamisel kohustuslik järgida rangeid põhjendamise jms nõudeid.

RHS § 68 lg 3 kohaselt hankija esitab huvitatud isikule koos hankedokumentidega kvalifitseerimise tingimused ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide esitamise nõuded ning kontrollib isiku kvalifikatsiooni vastavalt käesolevas seaduses sätestatud ja esitatud kvalifitseerimise tingimustele enne hankelepingu tingimuste üle läbiviimise alustamist. Pakkuja on kinnitanud ja hankija on kontrollinud tingimustele vastavust pakkuja 22.08.2014 kinnituskirja alusel.

RHS § 68 lg 4 sätestab, et hankija peab hankedokumentid saanud huvitatud isikutega hankelepingu tingimuste üle läbiviimise, et sõlmida hankeleping vastavalt käesoleva seaduse § 50 lõikes 2 või 3 sätestatud. Eeltoodust lähtuvalt kestavad läbiviimised kuni lepingu sõlmimiseni. RHS § 50 lg 3 sätestab, et kui hankija sõlmib hankelepingu madalaima hinnaga pakkumuse alusel, hindab ta pakkumusi lähtuvalt nende maksumusest ja tunnustab kirjaliku otsusega edukaks kõige madalaima hinnaga pakkumuse. Kuna antud juhul oli pakkumusele esitatavaks nõudeks konkreetne

koolitusprogramm ja hankeleping sõlmiti madalaima hinnaga pakkumuse alusel (st lähtuti RHS § 50 lg 3), saab lugeda, et lepingus sisaldus vastavaks ja edukaks tunnistamise kirjalik otsus.

Eeltoodud arvestades leiame, et pakkuja pakkumus vastas hankija poolt esitatud nõuetele ja hankija kontrollis seda hankemenetluse läbiviimisel.

Isegi juhul, kui asuda seisukohale, et menetluses esineb mõningaid minetusi riigihangete seaduse rakendamisel, siis sellised minetused ei oleks muutnud riigihanke tulemust. Hankija tänab tähelepanekute eest ning arvestab nendega edasipidi hankemenetluse läbiviimisel.

Risk rakendusüksusele:

Kui rakendusüksus ei vii läbi riigihangete kontrolli piisava põhjalikkusega ja toetuse saajad rikuvad EMP finantsmehhanismi rakendusmääruses ja riigihangete seadused sätestatud nõudeid, võib see viia väljamakstud toetuse osalise või täieliku tagasinõudmiseni.

Soovitus rakendusüksusele:

Soovitame rakendusüksusel edaspidi põhjalikumalt kontrollida hankemenetluse korrektsust ja vastavust riigihangete seaduses sätestatud nõuetele ning tagada riigihangete läbipaistvus ja kontrollitavus.

Rakendusüksuse kommentaar:

Rakendusüksus on teostanud riigihangete kontrolli piisava põhjalikkusega. Antud juhtumil on valitud hankemenetluse liik õigustatud, sest toodet oli võimalik osta ainult ühelt pakkujalt, ning auditi tekstis nimetatud otsuste koostamata jätmine ei põhjendanud hankemenetluse protsessis olulist riski, kuna teisi pakkujaid hankes ei olnud ja tulenevalt hangitavast objektist ei saanudki olla. Kuna hankija poolsed eksimused ei mõjutanud hanke tulemusi ei hanke maksumuse ega ka edukaks osutunud pakkuja osas ning ei riivanud teiste pakkujate õigusi, palume tähelepaneku ümber klassifitseerida väheoluliseks, sest antud juhtumil ei ole finantsmõju, mistõttu ta ei kvalifitseeru oluliseks tähelepanekuks.

Eesti Noorsootöö Keskus oli rakendusüksuseks ainult auditis viidatud programmi puhul, mis auditi toimumise ajaks on lõppenud, siis võtame tähelepaneku teadmiseks.

Audiitorite täiendav kommentaar:

Audiitorid jäävad oma esialgse seisukoha juurde. Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse liik ning ühe pakkuja osalemine hankemenetluses ei vabasta riigihangete seaduses sätestatud kontrollitoimingute tegemisest pakkuja kvalifitseerimise osas ja seaduses sätestatud nõuete täitmisest otsuste koostamise kohta. Hankija on sõlminud pakkujaga hankelepingu, täitmata kvalifitseerimistingimustes sätestatud nõuet pakkujal esitada oma asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõend riigihangete seaduse § 38 lõike 1 punktis 4 nimetatud asjaolude puudumise kohta. Samuti ei ole hankija järginud RHS-is sätestatud nõudeid riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagamiseks, pakkuja kvalifitseerimise, vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuseid hankemenetluse käigus ei koostatud.

TÄHELEPANEK 2 - Toetuse saaja Tartu Linnavalitsus on projekti nr 5.2.0905.14-0022⁹ elluviimisel riigihanke nr 160975 korraldamiseks koostanud tehnilise kirjelduse, mis piirab põhjendamatult konkurentsi, luues mõnedele toodetele eeliseid teiste ees. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu kokku 9438 eurot (Oluline).

Norra/EMP finantsmehhanismi 2009-2014 rakendusmääruse artikli 7.2 lõikes 2 punkti b, c ja d järgi on projekti abikõlblikud kulud projekti elluviija tegelikult tehtud kulud, mis on seotud projektilepingu objektiga, on märgitud projekti üldeelarves, on proportsionaalsed ja vajalikud projekti rakendamiseks, neid tuleb kasutada üksnes projekti eesmärgi (eesmärkide) ja selle oodatud tulemuste saavutamise eesmärgil viisil, mis on kooskõlas säästlikkuse, tulemuslikkuse ja tõhususe põhimõtetega.

Riigihangete seaduse § 33 lõike 7 järgi ei nimetata tehnilistes kirjeldustes ostuallikat, protsessi, kaubamärki, patenti, tüüpi, päritolu ega tootmisviisi, mis võiks anda mõnedele pakujatele või toodetele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada. See keeld ei kehti juhul, kui see on hankelepingu esemest tulenevalt vältimatult vajalik põhjusel, et tehnilise kirjelduse koostamine käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 sätestatud alustel ei võimalda hankelepingu eset piisavalt täpselt ja mõistetavalt kirjeldada. Sellisele viitele lisatakse märge „või sellega samaväärne“.

Tartu Linnavalitsuse läbiviidud riigihanke nr 160975 „Tartu Hansa Koolile IT-vahendite ostmine“ tehnilises kirjelduses on nimetatud muuhulgas järgmised Apple tooted ilma märketa „või sellega samaväärne“:

- meediamängija televiisorite ja videoprojektoritega ühendamiseks, et võimaldada traadita ekraanipildi edastust Apple seadmetest, seade peab toetama Apple AirPlay standardit Apple mobiilseadmetest ekraanipildi ja heli vastuvõtmiseks reaalajas;
- miniarvuti (25 tk) operatsioonisüsteemiga IOS;
- miniarvutite laadimiskapp ratastel (1 tk), mis peab ühilduma OS X operatsioonisüsteemi ja iTunes tarkvaraga.

Riigihanke edukas pakkuja AS Datel on esitanud pakkumuse, mis sisaldab hankija poolt tehnilises kirjelduses nimetatud tooteid. Pakkumuse ja hankelepingu kogumaksumus on 40 719,20 eurot km-ta.

Toetuse saaja selgituste kohaselt oli koolil varasemalt iPadidega kogemus ning oli teada, et teised süsteemid ei võimalda tahvelarvutite mass-seadistamist, kuid kooli infojuht ei saa iga tahvelarvuti tunniks ühe kaupa seadistada, siis soovis kool saada tahvelarvuteid, mis oleks mass-seadistatavad. Sellest tulenevalt on ka nõuded koostatud. Kõikidel ettevõtetel oli ühetaoline võimalus kirjeldatud tooteid või samaväärseid pakkuda. IOSi seadmete puhul ei ole ühel ettevõttel ainuedasimüügiõigust, vaid edasimüüjaid on palju. Seda, et konkurents oli tagatud, näitab ka asjaolu, et esitati 3 pakkumust, millest 2 vastasid nõuetele. Samuti ei vaidlustanud ükski isik, et hanketingimused on liiga piiravad või esitanud täpsustavaid küsimusi samaväärsete toodete pakkumiseks.

Audiitorite hinnangul on hankija välistanud riigihanke tehnilise kirjeldusega konkurentsi, nimetades toodete operatsioonisüsteemi ja kaubamärgi, mis on loonud eelpool nimetatud toodetele eeliseid teiste samaväärsete ees. Konkurentsi ei taga ka auditeeritava selgitustes toodud asjaolu, et kõikidel ettevõtetel oli ühetaoline võimalus Apple tooteid pakkuda, kuna loodud on konkreetne eelis toodetele mitte pakujatele. Samuti ei saa konkurentsi piiramisel tugineda kooli varasemale koostööle iPadidega, kuna auditi käigus esitatud Tartu Hansa Kooli IT seadmete põhivara nimekirjast selgub, et asutuses on kasutusel ka tootjate Asus, Adea, Dell ja HP IT seadmed.

---

⁹ Tõendus põhine uus lähenemine – uus koolikultuur Eestis (TULUKE)

Vabariigi Valitsuse 22.12.2006. a määruse nr 278 „Toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisest teabe edastamise tingimused ja kord“ § 11²lg 11 punkti 7 järgi nõuab otsustaja tagasi 25% hankelepingule eraldatud toetusest juhul, kui hankemenetluse korraldamiseks koostatud tehniline kirjeldus välistab või piirab põhjendamatult konkurentsi või tekitab ebavõrdset kohtlemist.

Audiitorite hinnangul on mitteabikõlblik kulu 25% hankelepingule eraldatud toetusest¹⁰ 9438 eurot, sh EMP finantsmehhanismi vahenditest 6819 eurot (72,25%), riiklik toetus 1203 eurot (12,75%) ja omafinantseering 1416 eurot (15%).

Risk toetuse saajale:

RHS-ist tulevate reeglite, nõuete ja põhimõtete mittejärgimisel on oht, et hanke korraldamine ei ole olnud läbipaistev ning toetus võidakse osaliselt või täielikult tagasi nõuda.

Soovitus toetuse saajale:

Soovitame toetuse saajal Tartu Linnavalitsus projekti abikõlblikest summadest maha arvata mitteabikõlblik kulu 9438 eurot ning teostada tagasimakse toetuse mitteabikõlbliku osa ulatuses summas 8022 eurot, sellest EMP finantsmehhanismi vahenditest 6819 eurot (72,25%) ja riiklik toetus 1203 eurot (12,75%).

Toetuse saaja kommentaar:

Riigihange korraldati Tartu Hansa Kooli vajadusi ja võimalusi arvestades projekti käigus remonditud ruumide sisustamiseks IT-vahenditega, arvestades Eestis sel hetkel olemasolevaid praktikaid.

Projekti käigus remonditi koolihoones 4 klassiruumi. Soovisime neist ruumidest kujundada tulevikuklassiruumi näidisklassid, et koolimajade remontimisel sellest lahendusest eeskujtu võtta.

Klassiruumide ettevalmistamiseks käisime koos koolijuhtide Oulu Ülikooli harjutuskoolis, et õppida tundma Euroopa Liidu suuniseid tulevaste klassiruumide kujundamiseks, ning tutvusime HITSA nutiklassiga. Tartu Hansa Kooli õpperuumide sisustamisel arvestasimegi peamiselt nendel kahel õppekäigul saadud kogemusi: ruumiplaneerimisel Oulu Ülikooli suuniseid, kuna Eestis ei olnud sel hetkel arhitektid avatud õpperuumi teemadega kursis, ning tehnilise sisustuse planeerimisel HITSA nutiklassi tehnilisi võimalusi.

Meie jaoks oli oluline, et klassiruumid oleksid võimalikult interaktiivsed ja laudade erinevate paigutusega kasutatavad. Seepärast oli oluline, et klassides oleksid interaktiivsed projektorid ja erinevates kohtades meeskonnapesade moodustamiseks televiisorid, millesse saab saata pilti nutiseadmest. Õpetajatele oli vaja sülearvuteid, et nad saaksid võimalikult mobiilselt oma tegevusi läbi viia.

Haridusvaldkonnas on laialt võttes kasutusel kaks lähenemist või mõni nende kombinatsioon. Projekti raames saime osta nutiseadme ainult ühele klassile, st teistes remonditud ruumides paralleelselt nutiseadmetega tööks tuli kasutada kas koolil olemasolevaid või õpilaste enda nutiseadmeid. Sel ajal oli just suure hoo sisse saanud liikumine VOSK - Võta Oma Seade Kaasa. Kuna teadsime koolilt saadud info põhjal, et õpilastel on tavaliselt nutiseade telefoni näol olemas, kuid need on erinevate tootjate omad, siis tahtsime, et telerid õppeklassides oleks võimalikult laialt kasutatavad. Seega

---

¹⁰ Abikõlblik/Toetatavate tegevuste summa 37 751 eurot.

tegime selgeks, et telerisse peab olema võimalik nutiseadme pilti saata nii Android kui IOS süsteemist. Seepärast otsustasime telerid varustada mõlema vastuvõtjaga.

Tehnilises kirjelduses on need seadmed kahes erinevas kohas kirja. Punktis 2.3.7. on kirjas Androidi tugi (2.3.7. MiraCast tugi: sisse ehitatud või komplekti kuuluva lisaseadmega) ja punktis 2.4. sama IOS seadmest pildi edastamiseks. Seega oli meie eesmärk, et telerid oleksid võimalikult laiaulatuslikult kasutatavad sama funktsionaalsusega. MiraCasti ja AirPlay puhul on tegemist analoogsete toodetega, kus üks võimaldab Android süsteemiga seadmest ja teine IOS süsteemiga seadmest pildi traadita edastamist telerisse.

Ühe tootja eelistamist meediamängijate soetamisel, sest ei punktis 2.3.7. ega 2.4. pole öeldud, millise tootja seadet soovitakse, vaid kirjeldatud on funktsionaalsused. Üheks funktsionaalsuseks on konkreetse operatsioonisüsteemiga seadmest pildi traadita edastamise võimaldamine.

Kuna me tegelesime sellise nutiklassi sisustamisega esimest korda, siis võis muidugi juhtuda, et me ei osanud kõiki oma soove kõige struktureeritumalt tehnilises kirjelduses kirjeldada. Küll on aga antud juhul tagatud nii Android kui IOS seadmetest pildi edastamine telerisse. Selleks oli vaja mõlemat seadet - nii MiraCasti kui AirPlayd.

Tehnilise kirjelduse koostamisel konsulteerimise HITSAst Argo Ilvsega, kes jagas meiega HITSA läbi viidud hanke tehnilist kirjeldust (käesolevale kirjale lisatud). Mitmed tingimused on võetud sellest samast hankedokumendist (nt just telerite ja meediamängijatega seonduv, vt punktid 2.5. ja 2.6.). Samuti on HITSA hankedokumendist näha viiteid konkreetsetele operatsioonisüsteemidele miniarvutite puhul (vt p 2.28.). Kuna HITSAI oli Eestis ainukesena taoline nutiklass, siis paremat nõustajat Eestis sel hetkel meie jaoks ei olnud.

Kuigi HITSA ostis oma hanke käigus Android süsteemil nutiseadmeid, siis Tartu Hansa Kooli soov oli osta mass-seadistatavaid seadmeid. Koolil oli eelnev kogemus IOS süsteemi seadmetega, mis olid mass-seadistatavad. Samas Android süsteemi seadmed seda polnud.

Kool põhjendas oma soovi. Nõustusime sellega, et pole mõistlik kooli infojuhi aega kulutada enne iga nutitundi seadmete ühe kaupa seadistamisele. See oleks viinud väga ebaefektiivse maksumaksja eraldatud avalike vahendite kasutamiseni, sest avalikest vahenditest töötasu saav infojuht oleks pidanud suurema osa oma tööajast sellega tegelema. Samas oli võimalik kasutada lahendust, kus kõik seadmed ühendatakse ühe keskseadme külge ja kõigile antakse korruga sarnased käsud. Pikemas perspektiivis tundus meile mõistlikul mass-seadistamise eelistamine. See on kindlasti väga mitmes perspektiivis säästvam lahendus.

Lisaks oli koolil eelnevalt olemas ühe klassi jagu IOS süsteemiga seadmeid, st koolil oli vastav kogemus. Pärast projekti on kool soetanud ainult IOS süsteemiga tahvelarvuteid. Olete välja toonud, et koolil on kasutusel muid tooteid, kuid ei ole seejuures täpsustanud, et need muud tooted on sülearvutid või lauaarvutid. Tahvelarvutid ja sülearvutid on õpperuumis kasutatavad siiski täiesti erinevates situatsioonides. Lisaks sellele saab kõik sülearvutid üle võrgu ühendada ja vastavalt vajadusele hooldada. Tahvelarvutite puhul on võimalused natuke piiratumad.

Esitatud nimekirjas oli kogu kooli IT taristu nimekiri, sh tahvelarvutid, sülearvutid ja lauaarvutid. Kui nimekirja täpsemalt vaadata, siis on näha, et tahvelarvutitena kasutab kool ainult IOS süsteemiga seadmeid. Tänapäevaks on koolil juba 100 IOS süsteemiga tahvelarvutit, projekti raames soetati neid ju ainult 25 tükki.

Kuna lähtusime tehnilise kirjelduse koostamisel HITSA praktikast ja endal suuremad kogemused puudusid, siis võib muidugi olla, et midagi oleks saanud teisiti ja paremini sõnastada. Me aga ei osanud sel hetkel mass-seadistamise võimekust teisiti eristada kui viitega IOS süsteemile.

Laadimiskapp peab iseenesest mõistetavalt toetama soetatud seadmete laadimist. Me ei ole nõudnud konkreetset toodet, vaid oleme välja toonud, mida laadimiskapiga peab saama vähemalt teha, muuhulgas IOS süsteemiga seadmeid laadida. Meile oleks võinud pakkuda ka universaalset laadimiskappi, millega saab lisaks IOS seadmetele ka teisi seadmeid laadida. Selles osas ei olnud piiranguid seatud.

Kokkuvõttes oleme hanget kavandanud heas usus, õppinud HITSA kogemustest ning üritanud leida kõige otstarbekamat lahendust pikas perspektiivis. Jääme endiselt seisukohale, et kõikidel ettevõtetel oli ühetaoline võimalus kirjeldatud tooteid või samaväärseid pakkuda. IOSi seadmete puhul ei ole ühel ettevõttel ainuedasimüügiõigust, vaid edasimüüjaid on palju. Seda, et konkurents oli tagatud, näitab ka asjaolu, et esitati 3 pakkumust, millest 2 vastasid nõuetele.

RHS § 33 lg 7 sätestab, et tehnilistes kirjeldustes ei nimetata kindlat ostuallikat, protsessi, kaubamärki, patenti, tüüpi, päritolu ega tootmisviisi, mis võiks anda mõnede pakkujatele või toodetele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada. See keeld ei kehti juhul, kui see on hankelepingu esemest tulenevalt vältimatult vajalik põhjusel, et tehnilise kirjelduse koostamine käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 sätestatud alustel ei võimalda hankelepingu eset piisavalt täpselt ja mõistetavalt kirjeldada. Sellisele viitele lisatakse märke "või sellega samaväärne".

Hankija ei ole eksinud ülalesitatud sätte vastu. Meediamängija ja laadimiskapi puhul ei ole hankija nimetanud konkreetset kaubamärki, mida ta soovib osta, vaid kirjeldas oma vajadusi:

"2.4.1. meediamängija televiisorite ja videoprojektoritega ühendamiseks, et võimaldada traadita ekraanipildi edastust Apple seadmetest, seade peab toetama Apple AirPlay standardit Apple mobiilseadmetest ekraanipildi ja heli vastuvõtmiseks reaajas" ja

"2.8.3. Ühilduma OS X operatsioonisüsteemi ja iTunes tarkvaraga". Seega nimetas hankija toote, mida ta vajab ja esitas toote kirjelduses, mida toode peab võimaldama. Toote enda kaubamärki ei ole nimetatud.

Pakkujatel oli võimalik pakkuda ükskõik mis tootja seadmeid, mis tagavad hankija vajaduste rahuldamise. Hankijal ei oleks tagasi lükanud mõne muu tootja seadmeid, mis tagavad tehnilise lahenduse.

Tahvelarvutite puhul tahtsime soetada koolil seni kasutusel olevatega sarnaseid tahvelarvuteid, millega koolil on kogemus, mille jaoks on olemas õppevaralised äpid ja mis võimaldavad massseadistamist. Oskasime senise kogemuse pinnalt oma soovi väljendada nutiseadme operatsioonisüsteemi nimetamise kaudu, sest IOSi ja Androidi süsteemi äpid ja muu riistvara polnud otse ühilduvad.

Risk rakendusüksusele:

Juhul, kui rakendusüksus ei teosta hangete kontrolli piisava põhjalikkusega ja toetuse saaja rikub RHS-is toodud nõudeid, võib see viia väljamakstud toetuse osalise või täieliku tagasinõudmiseni.

Soovitus rakendusüksusele:

Soovitame rakendusüksusel algatada mitteabikõlblike kulude osas toetuse osalise tagasinõudmise protsess ja mitteabikõplik omafinantseering projekti kuludest maha arvata.

Rakendusüksuse kommentaar:

Rakendusüksus ei nõustu auditi tähelepanekuga ja soovitusena algatada toetuse osalise tagasinõudmise protsess. Teeme ettepaneku tähelepanek kõrvaldada. Rakendusüksus on hankeid kontrollinud piisava põhjalikkusega ning leiab, et tagasinõude alus puudub järgmistel põhjustel:

- Tegemist on innovatiivse lähenemisega klassitöö korraldamiseks, mistõttu ei ole korrektne vaadata kõiki seadmeid, mis on koolis kasutusel. Nagu ka Tartu Linnavalitsus viitas on õppetöös mobiilsete seadmetena kasutusel iPadid ning soetatavad seadmed peaksid olema omavahel ühilduvad. Rajatava nutiklassi eesmärk oli eelkõige tagada seadmete mobiilsus, et kasutada uuenduslikke tehnoloogiaid hariduses, mistõttu saaks seadmete osas võrrelda ainult mobiilseid seadmeid.
- Majanduslikus mõttes on õigustatud minna üle ühte tüüpi seadmetele, sest erinevate operatsioonisüsteemidega seadmed nõuavad erinevat kasutajatuge ja teenindust, mis suurendab ressursivajadust.
- Tehnilise kirjelduse punkt 2.4.1 puhul (meediamängija televiisorite ja videoprojektoritega ühendamiseks, et võimaldada traadita ekraanipildi edastust Apple seadmetest ning voogedastusteenustest meedia mahamängimist ilma lisaseadmeteta) puhul ei ole nimetatud soetatava meediamängija kaubamärki, vaid nõuet, et seade peab võimaldama edastust Apple'i seadmetest. Nõue on hankedokumentides põhjendatud, sest klassiruumides olid kasutusel iPad'id ning ilma sellise funktsionaalsuseta ei oleks saanud neid kasutada ning soetada seadet, mis ei võimalda kasutada juba töös olevaid seadmeid, ei ole majanduslikult mõistlik.
- Tehnilise kirjelduse punkt 2.6 „Mini arvuti (25 tk) operatsioonisüsteemiga iOS“ puhul rakendusüksus leiab, et hankija soov oli põhjendatud, sest klassides olid kasutusel juba mobiilsed seadmed, mis kasutasid iOSi ning selle kõrvale teistsuguse operatsioonisüsteemiga seadmete soetamine, mis oleks nõudnud eraldi seadistamist (ei võimaldanud mass-seadistust), kasutajatuge, oleks olnud majanduslikult ebamõistlik ja ressursimahukas.
- Tehnilise kirjelduse punkt 2.8 „Mini arvutite laadimiskapp ratastel (1 tk)“ puhul ei ole samuti toodud laadimiskapi kaubamärki, vaid on öeldud, millistele nõuetele peab laadimiskapp vastama, st peab ühilduma OS X operatsioonisüsteemi ja iTunes tarkavaraga, sest ilma nende funktsionaalsuseta oleks seade kasutu ning tema soetamine majanduslikult mittemõistlik. Siinjuures tuleb arvestada ka sellega, et seade peab sobima teistele koolis kasutusel olevatele mobiilsetele seadmetele. Laadimiskapi üheks valiku tingimuseks oli see, et kapp ühilduks olemasoleva süsteemiga.
- Tehnilises kirjelduses operatsioonisüsteemi väljatoomine on oluline, et ei pakutaks tooteid, mis ei ühildu olemasolevate süsteemidega ning pakkuja teaks, millega tal tuleb arvestada..

Rakendusüksus on seisukohal, et kaubamärke ei ole nimetatud ning konkurentsi ei ole piiratud, mida näitab ka pakkujate arv.

Soovitusena rakendamise eest vastutav isik ja kuupäev rakendusüksuse juures:

01.11.2018.

Audiitorite täiendav kommentaar:

Audiitorite hinnangul ei esitanud toetuse saaja oma vastuses auditi lõpparuande projektile uusi tõendeid, mistõttu jäävad audiitorid seisukohale, et toetuse saaja on rikkunud oma kohustusi ja finantskorrektsioon on asjakohane.

RHS § 3 p 1 järgi peab hankija kasutama rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt ning saavutama riigihanke eesmärgi mõistliku hinnaga, tagades konkurentsi korral erinevate pakumiste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte ning punkti 4 järgi peab hankija tagama olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel /.../. Riigihangete seaduse § 33 lõike 7 järgi ei nimetata tehnilistes kirjeldustes ostuallikat, protsessi, kaubamärki, patenti,

tüüpi, päritolu ega tootmisviisi, mis võiks anda mõnedele pakkujatele või toodetele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada.

Audiitorite hinnangul ei ole hankija järginud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid ja on välistanud tehnilise kirjeldusega konkurentsi, nimetades toodete iOS operatsioonisüsteemi, millega on loodud selge eelis Apple toodetele. Samuti ei ole võimalik hankedokumentidest üksüheselt aru saada, et hangitavate objektide (meediamängija televiisorite ja videoprojektoritega ühendamiseks, et võimaldada traadita ekraanipildi edastust Apple seadmetest, seade peab toetama Apple AirPlay standardit Apple mobiilseadmetest ekraanipildi ja heli vastuvõtmiseks reaajas; ning miniarvutite laadimiskapp ratastel (1 tk), mis peab ühilduma OS X operatsioonisüsteemi ja iTunes tarkvaraga) osas ei ole mõeldud ainult iOS-iga ühilduvaid seadmeid.

Audiitoritele teadaolevalt on olemas tarkvaralised lahendused mobiilsete seadmete keskselt haldamiseks olenemata nende operatsioonisüsteemist. Samuti on seadmete mass-seadistamise võimalus olemas Android süsteemis ning Android süsteemidele on saadaval mass-seadistamise eritarkvara, nt Samsungi oma. Eeltoodu võimaldab järeltada, et seadmete korraga seadistamine on siiski võimalik ka teiste tootjate puhul ning hankija oleks pidanud hanke üles ehitama lähtuvalt funktsionaalsusest – seadmete mass-seadistamine ja pildi televiisorisse saatmise lahendused, mitte aga kasutama konkreetseid kaubamärke.

TÄHELEPANEK 3 – Toetuse saajad Sotsiaalministeerium ja Tartu Linnavalitsus ei ole projektide nr 5.2.0902.13-0002¹¹ ja 5.2.0905.14-0022¹² elluviimisel teostanud hankemenetlustes pakkujate maksuvõlgade puudumise kontrolli (Väheoluline)

RHS § 39 lg 1 alusel peab hankija kontrollima, kas pakkuja või taotleja majanduslik ja finantsseisund ning tehniline ja kutsealane pädevus vastavad hanketeates esitatud kvalifitseerimise tingimustele.

RHS § 38 lg 1 p 4 alusel ei sõlmi hankija hankelepingut isikuga ja kõrvaldab hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kellel on õigusaktidest tulenevate riiklike või tema elu- või asukoha kohalike maksude või sotsiaalkindlustuse maksete võlg või tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress (edaspidi maksuvõlg) hankemenetluse algamise päeva seisuga /.../.

RHS § 38 lg 1¹ järgi kontrollib hankija enne hankelepingu sõlmimist maksuvõla puudumist ja andmeid maksuvõla tasumise ajatamise kohta /.../ andmekogus olevate avalike andmete põhjal või nõuab Maksu- ja Tolliameti ning pakkuja või taotleja elu- või asukohajärgse kohalike maksude maksuhalduri või pakkuja asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõendi esitamist maksuvõla puudumise kohta hankija poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist.

Auditi toimingute käigus selgus, et riigihangete nr 154996 "Käitumisprobleemidega lastele mõeldud tõendus põhise programmi koolitused" (projekt nr 5.2.0902.13-0002) osas on teostamata pakkuja Stichting Jeugdinterventies maksuvõlgade puudumise kontroll hankemenetluse algamise päeva seisuga ja hankija poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Riigihanke nr 160975 "Tartu Hansa Koolile IT-vahendite ostmine" (projekt nr 5.2.0905.14-0022) osas on hankija jätnud teostamata AS Datel maksuvõlgade puudumise kontrolli hankijate poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuste edukaks tunnistamise otsuse tegemist.

---

¹¹ Riskilaste ja -noorte tugisüsteemi väljarendamine

¹² Tõendus põhine uus lähenemine – uus koolikultuur Eestis (TULUKE)

Riigihanke nr 160975 osas teostas audiitor RHS § 38 lg 1¹ nimetatud maksuvõlgade puudumise kontrolli eduka pakkuja osas riigihangete registri kaudu 15.07.2015 seisuga ja nimetatud kuupäeval maksuvõlad puudusid. Riigihanke nr 154996 osas ei ole riigihangete registri kaudu võimalik maksuvõlgade puudumise kontrolli teostada, kuna pakkuja ei ole Eestis registreeritud äriühing.

Kuivõrd auditi läbiviimise hetkeks olid eelpool nimetatud riigihangete lepingud lõppenud, siis maksuvõlgade puudumise kontrolli teostamata jätmisega seotud risk, et pakkuja ei suuda lepingust tulenevaid kohustusi täita, ei realiseerunud ning finantskorrektsiooni riigihangete seaduse mittenõuetekohase täitmise eest ei rakendata.

Risk toetuse saajale:

Kui toetuse saaja ei järgi EMP finantsmehhanismi 2009-2014 rakendusmäärusega sätestatud kohustusi ning siseriiklikest õigusaktidest tulenevaid nõudeid, eksisteerib risk, et toetuse saaja peab sellest tuleneva mitteabikõlbliku kulu osas saadud toetuse tagasi maksma.

Soovitus toetuse saajale:

Soovitame toetuse saajal edaspidi järgida riigihangete seaduses sätestatud nõudeid maksuvõlgade puudumise kontrolli teostamise kohta.

Toetuse saaja kommentaar:

Justiitsministeerium - Kinnitame, et neid nõudeid on kontrollitud. Oleme 04. mail edastanud e-kirja, milles pakkuja kinnitab tellijale, et tal puuduvad kõrvaldamise alused, sh maksuvõlad Hollandi kuningriigi maksuametile ja seosed kuritegelike rühmitustega.

Tartu Linnavalitsus- Tunnistame, et antud hankes ei teinud me eRHRI kaudu kontrolli kõikidel ettenähtud aegadel. AS Datel on olnud pakkujaks ka teistel Tartu linna hangetel ja Tartu linn on tema maksuvõlgade seisu sageli kontrollinud ja ettevõttel ei ole kunagi tuvastatud maksuvõlga. Samuti on teostatud kontrolli eRHRI väliselt äriregistri avalikku vaate kaudu, millest kahjuks ei ole tõendeid säilinud.

Risk rakendusüksusele:

Maksuvõlgade puudumise kontrolli tegemata jätmisel eksisteerib risk, et pakkujal on nimetatud päeval maksuvõlg, mistõttu oleks tulnud ta hankemenetlusest kõrvaldada. Kui rakendusüksus ei vii läbi riigihangete kontrolli piisava põhjalikkusega ja toetuse saajad rikuvad EMP finantsmehhanismi rakendusmääruses ja siseriiklikes õigusaktides sätestatud nõudeid, võib see viia väljamakstud toetuse osalise või täieliku tagasinõudmiseni.

Soovitus rakendusüksusele:

Soovitame rakendusüksusel edaspidi põhjalikumalt kontrollida hankemenetluse korrektsust ja vastavust riigihangete seaduses sätestatud nõuetele.

Rakendusüksuse kommentaar:

Kuna antud programm on lõppenud ning Eesti Noorsootöö Keskus ei ole enam ühegi programmi rakendusüksus, siis võtame tähelepaneku teadmiseks.

Kinnitame lõpparuande 18 leheküljel.

Auditi eest vastutav isik:

Kadi Peets
II auditi talituse juhataja
Finantskontrolli osakond

Auditi juht:

Veronika Soom
II auditi talituse juhtivauditor
Finantskontrolli osakond

Tallinn, 18.09.2018. a